

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МУЗИКА ЗА III КЛАС (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по музика за трети клас на началния етап от основната образователна степен описва задължителното обучение.

Учебното съдържание е насочено към по-нататъшно надграждане на базисните знания и компетентности, които са натрупани в процеса на обучение в първи и втори клас. Те са свързани с различните аспекти на музикалното изкуство и с изграждането на музикалноизпълнителски, музикалноаналитични, познавателни, социални и други компетентности у ученика.

Спецификата на музикалнообразователния процес в трети клас предполага акцент върху дейностите, в процеса на които се овладяват необходимите знания, умения и отношения. Разбирането на базисните знания за музиката, осмислянето и правилната употреба на основните понятия се осъществява в процеса на дейности като изпълнение на музика, възприемане на музика, импровизация на ритъм, без да се натоварват учениците с излишни теоретични дефиниции.

Основните учебни теми в трети клас и свързаните с тях знания, умения и отношения са субектно ориентирани – акцентът е поставен върху активната позиция на ученика в процеса на обучение. Учебното съдържание предполага максимално приложение на извънучилищния опит на учениците в посока от познато към непознато, от най-достъпното в практически план към по-абстрактното.

В учебното съдържание се открояват някои по-съществени нови моменти, свързани с понятията: петолиние, нотен ключ, ноти, тонови имена, паузи, размер, такт, тактова черта и други, които поставят основите на нотната грамотност на учениците.

Музикално-образователният процес в трети клас:

- осигурява условия за разширяване на усвоените знания от първи клас и втори клас и постепенно надграждане на нови;
- създава предпоставки учениците да изпитват радост от общуването с музика, провокира тяхната артистичност и въображение;

- създава условия за изява на толерантно избирателно отношение към явления от различни типове и видове музика и от различни музикални култури, и способност за мотивиране на личните музикални предпочитания;
- изгражда умения в областта на основните видове музикални дейности - изпълнение, слушане и импровизация;
- дава основни знания и умения във връзка със същността на музиката и социалната ѝ роля;
- създава условия за разгръщане на личностните музикални заложби и интереси.

Образователният процес по музика изисква и реализиране на извънурочни дейности, каквито са тържествата във връзка с отбелязване на национални и календарни празници (коледни, новогодишни, великденски), патронен празник на училището, тържество за завършване на учебната година. Познавателните и развиващите дейности се съчетават органично с емоционалното отношение към музиката и разкриват широки възможности за интеграция с други изкуства и извънхудожествени сфери.

Учебното съдържание е конкретизирано в 11 теми, които предполагат надграждане на базисните знания и компетентости за основните дейности в обществената музикална практика: изпълнение на музика, възприемане на музика и музикално творчество, елементи на музикалната изразност – мелодия, ритъм, метрум, темпо, динамика, тембър, красотата и разнообразието на българската фолклорна музика и обредност, както и връзката между музиката и съвременните технологии.

В музикално-образователния процес по музика в трети клас се създават условия за по-ефективно развитие на музикалните способности, като съществен фактор за емоционално общуване с музиката и успешно реализиране на музикалните дейности. Създават се умения за работа в екип, съобразяване с мнението на другите и мотивация за активно участие в педагогическото взаимодействие учител-ученик. В процеса на дейностите, изнесени в извънучилищна обучаваща среда се натрупват музикални впечатления и богат социален опит относно многообразното функциониране на музиката в живота на хората, за възможностите на съвременната озвучителна техника, като фактор за качеството на концертните изяви, както и конкретни слухови представи относно звуковата специфика на градската среда, които обогатяват слуховия опит на учениците.

Изброените теми са примерни и конкретизацията на тяхната формулировка, обем и брой на методически единици за нови знания е подчинена на изискванията на конкретните условия.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАС

Области на компетентност	Знания, умения и отношения
Музикална практика: <i>музициране, възприемане на музика</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Пее най-малко четири песни по избор от училищния репертоар - авторски и народни. • Пее песни по избор от извънучилищния репертоар. • Възпроизвежда ритмичен съпровод по графичен модел и по нотен запис. • Импровизира съпровод върху песни и инструментална музика по свой избор. • Разпознава три характерни откъса от музикални творби от репертоара за слушане, сред които най-малко два инструментални.
Елементи на музикалната изразност	<ul style="list-style-type: none"> • Определя със свои думи музикално изразните средства: мелодия, характер, темпо, динамика. • Разпознава по тембър и външен вид музикалните инструменти: кларинет, орган, акордеон. • Знае принципа на звукоизвличане при духовите инструменти. • Разграничава звучността на женски и смесен хор. • Определя еднаквост, различие и подобие в песни от училищния репертоар. • Определя метрума на музика в размери 2/4, 3/4, 5/8 и 7/8 в песни и инструментални произведения от училищния репертоар, и размери 2/4, 3/4, и 4/4 в леки нотни примери. • Познава основни елементи на нотописа: петолиние, сол ключ, ноти и съответстващите им тонови имена, нотни стойности и паузи до осмина. • Проследява по слух и с опора върху елементарен нотен текст посоката на мелодията (възходяща, низходяща, повтарящи се тонове) и вида на мелодичното движение (постепенно движение и скок в мелодията).
Музика и игра	<ul style="list-style-type: none"> • Играе право хоро и ръченица. • Импровизира танцови движения върху характерна музика от различни стилове по свой избор.

Музика и общество	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава основни музикални жанрове: марш, валс, право хоро, пайдушко хоро, ръченица в позната и непозната инструментална музика и песни на основата на типични жанрови белези – метрум, характер, темпо. • Изброява най-малко четири имена на български и чужди музиканти - композитори и изпълнители, свързани с изучавания материал. • Дава примери за функционирането на авторска и народна музика в ежедневието и в празниците. • Коментира музиката, смисъла и символиката във фолклорни обреди и участието на деца в тях. • Коментира фолклорна музика и обреди на различни етноси в България.
--------------------------	--

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Пеене на песни	<ul style="list-style-type: none"> • Изпълнява четири песни от училищния репертоар - авторски и народни. • Изпълнява по избор песни от извънучилищния репертоар. • Възпроизвежда мелодията и метроритъма според индивидуалните си възможности. • Пресъздава характера на песента при изпълнение. • Синхронизира изпълнението си със съпровода и общата звучност. • Следва указанията и жестовете на учителя. • Мотивира избора си на предпочитана песен. • Проявява емоционално отношение и артистичност при изпълнение на песни. 	
Ритмичен съпровод	<ul style="list-style-type: none"> • Съпровожда песни и подходящи инструментални откъси от училищния и/или извънучилищния репертоар, като се ръководи се от метрума и темпото при изпълнение на съпровода. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Изпълнява съпровод по графичен запис на метрум и ритъм. • Подбира подходящи средства за съпровод съобразно характера на музиката. • Съпровожда по нотен запис подходящи песни в размери 2/4, 3/4 и 4/4. • Импровизира ритмичен съпровод върху песен или инструментален откъс по избор. • Участва в съчиняването на тематични звукови картини 	
Слушане на музика	<ul style="list-style-type: none"> • Слуша музика с определени задачи относно характер, музикалноизразни средства и други. • Проследява мелодия, характер, темпо и динамика в подходящи инструментални творби и ги използва като слухова опора при разпознаване. • Разпознава песен по характерен ритъм. • Разпознава най-малко два инструментални откъса от репертоара за слушане 	
Елементи на музикалната изразност	<ul style="list-style-type: none"> • Определя със свои думи темпо, динамика и характер на музиката в подходящи примери. • Подбира подходящи определения за звучността на изучаваните инструменти. • Пресъздава характера на изпълняваните песни. • Разпознава инструментална творба по характер, темпо, динамика и тембър. 	
Вокална и инструментална музика	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава по външен вид и тембър музикалните инструменти: кларинет, орган, акордеон. • Познава принципа и различни начини на звукоизвличане при духовите инструменти. • Разграничава по тембър духовите инструменти от останалите. • Разграничава народните инструменти от останалите. 	<ul style="list-style-type: none"> • кларинет • орган • акордеон • духови инструменти • женски хор • смесен хор

	<ul style="list-style-type: none"> Разпознава звучността на женски хор и смесен хор. 	
Еднаквост, различие, подобие	<ul style="list-style-type: none"> Определя еднаквост, различие и подобие в песни от училищния репертоар по слух и с помощта на графични средства. 	
Метрум и размер	<ul style="list-style-type: none"> Разграничава и отчита равномерна и неравномерна пулсация „на две” и „на три”. Отразява метрума двигателно и го свързва с графичен модел. Разпознава метрума на музика в размери 2/4, 3/4, 4/4, 5/8 и 7/8. Разпознава в нотен запис такт, тактова черта и размер. Анализира разположението на изучаваните нотни стойности и паузи в размери 2/4, 3/4, и 4/4. 	<ul style="list-style-type: none"> такт тактова черта размер
Елементи на нотописа	<ul style="list-style-type: none"> Познава графичния белег на цяла, половина, половина с точка, четвъртина и осмина нота и съответстващите им паузи. Свързва изучаваните нотни стойности със съответните тонови трайности. Изпълнява подражателно ритмични последования от изучаваните нотни стойности. Познава петолиние, ключ „сол”, разположението на нотите върху петолинието и съответстващите им тонови имена. Знае предназначението на обозначенията „знак за повторение” и „първи и втори път”. 	<ul style="list-style-type: none"> нота пауза петолиние тонови имена ключ „сол” знак за повторение първи и втори път
Посока на движение на мелодията	<ul style="list-style-type: none"> Свързва изучаваните видове мелодическо движение с графичен модел и елементарен нотен запис. 	
Музика и движение	<ul style="list-style-type: none"> Танцува право хоро и ръченица върху музика от училищния и извънучилищния репертоар. Съчинява тематични танци по характерна музика. Импровизира разнообразни движения върху музика по избор. 	

Музикални жанрове	<ul style="list-style-type: none"> • Свързва метричната пулсация и характера на музиката с изучаваните жанрове. • Разпознава изучаваните жанрове, в изпълнение на различни инструментални формации. • Дава примери за присъствието на изучаваните жанрове в ежедневието и празника на хората. 	
Авторска и народна музика	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава народната и авторската музика в училищния репертоар. • Назовава четири имена на български и чужди музиканти – композитори и изпълнители, свързани с изучавания материал. • Коментира присъствието на авторска и народна музика в празника и ежедневието. • Познава символиката и съдържанието на коледуването, сурвакането, кукерските игри и лазаруването. • Свързва наричания и народни песни с народни обреди и обичаи. • Коментира фолклорна музика и обреди на различни етноси в България. 	
Музиката днес	<ul style="list-style-type: none"> • Познава съвременни музикални инструменти: електрическа китара, кийборд • Коментира присъствието на разнообразна музика в програмите на радиото и телевизията. 	<ul style="list-style-type: none"> • електрическа китара • кийборд

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет в III клас е определеният годишен брой часове в прилагания в училището рамков учебен план.

За нови знания	50 %
За затвърдяване на новите знания и за обобщение	47 %
За наблюдение в извънучилищна обучаваща среда	2 %
За контрол и оценка (входно, междинно и изходно ниво)	1 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на индивидуалните постижения на учениците по музика в трети клас се осъществява предимно устно и стимулира музикалната им изява, свързана с пеене и с възприемане на музиката.

Чрез писмена проверка на знанията и уменията на учениците се диагностицира входното ниво в началото на учебната година и изходното ниво в края на учебната година. Резултатите на учениците, установени чрез писмени форми на оценяване, се съхраняват в портфолиото на ученика. Критериите за оценяване на писмените работи се обсъждат предварително с класа и се прилагат и за самооценяване на ученика. В тях не се включва възпроизвеждане на определения и на теоретични знания. Поставените оценки са с качествен показател, който може да бъде изразен с разнообразни символи.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Интегративните връзки между музиката и останалите учебните предмети се осъществяват чрез общи проблеми, теми и понятия. Интеграцията с останалите изкуства и с другите културно-образователни области съдейства за изграждане на цялостна и единна представа за света и разкриване на общи закономерности в историческото и съвременното им развитие.

Спецификата на музикалнообразователния процес създава условия за придобиване на ключовите компетентности:

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
<i>Компетентности в областта на българския език</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ описване на звукови картини, начални умения за изводи и обобщения; ✓ изказване на мнение при възприемане на музиката; ✓ търсене на понятия за определяне характера на музикалното произведение; ✓ четене и обсъждане на текстове на песни.
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ възпроизвеждане на песни по избор на чужд език.
<i>Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и на технологиите</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ участие в дидактически игри за затвърдяване на по-важните елементи на музикалната изразност – мелодия, ритъм, метрум, темпо; ✓ изпълнение на музикални произведенията, посветени на различни природни обекти и явления.
<i>Дигитална компетентност</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ използване на компютърните технологии за търсене и съхраняване на звукова информация; ✓ познаване на съвременни музикални инструменти; ✓ използване на компютърните технологии за търсене и съхраняване на звукова информация, познаване на съвременни музикални инструменти.
<i>Умения за учене</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ следване на указания за музикално-изпълнителска дейност; ✓ планиране на собствената дейност в групово музициране;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ сравняване на различни музикални произведения, обобщаване, групиране по определен признак, работа с модели; ✓ самостоятелно събиране и използване на информация по време на дейности в изнесена обучаваща среда – наблюдение на природна звукова среда; ✓ посещение на концерти в рамките на местни музикални форуми (фестивали, конкурси, събори и други), ✓ запознаване с предварителната техническа подготовка за озвучаване на музикални изпълнителски изяви.
<i>Социални и граждански компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ обсъждане на различни музикални произведения, стимулиращи учениците към патриотизъм, като например песента „Родна реч“, муз. Добри Христов, текст Ран Босилек ✓ слушане на музика на различните етноси и народи – търпимост, умения за работа в екип и други.
<i>Инициативност и предприемчивост</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ активно участие с музикални изяви в различни тематични дейности – благотворителни кампании; ✓ участие в поздравителни концерти (в детски градини, домове за възрастни хора и други); ✓ изготвяне на проекти за училищни тържества, сценични музикалнотворчески изяви и други.
<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ изразяване на емоционалното преживяване при общуването с българския музикален и танцов фолклор; ✓ подбиране на музика за отбелязването на български празници, свързани с обредния календар.
<i>Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ коментиране на подходящи музикални произведения, изразяващи значението на адекватното поведение на човека в природата, на улицата, у дома и на обществени места за опазване на човешкото здраве, за опазване на природата, оценява значението на природосъобразния начин на живот.

Забележки:

Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки

Постигането на образователните цели по предмета може да се осъществи и чрез дейности в извънучилищна обучаваща среда:

а) наблюдение в изнесена музикалнотворческа среда:

- посещение на концерти в рамките на местни музикални форуми (фестивали, конкурси, събори и други);
- запознаване с предварителната техническа подготовка за озвучаване на музикални изпълнителски изяви;

б) наблюдение на жива звукова среда: ориентация в спецификата на градска звукова среда.